

**Srpko
Leštarić**

Foto: Privatna arhiva

Prevodioci ne idu u penziju

Kad zasvira „Poranio Jovančiću“ // Toma Piketi tvrdi da je čaša do pola puna // Pustinjsko jagnje ispod sača // Društveno pevanje - kruna svake proslave // Prvi prevod 1.001 noći sa arapskog originala // Srpski aforizmi na arapskom // Prvo pero u povesti čovečanstva bilo je ženskog roda

Petak, 19. januar

Januar se otegao ali dani nikako da odužaju. Već četiri sata sedim i prevodim, spušta se sumrak i vreme je za pauzu. Ne moram baš u šetnju po jovanjskoj poledici. Samo što sam okrenuo leđa kompjuteru, kad se s telefona začu *Poranio Jovančiću*. Podesio sam u mobilnom muzičke pozive za dvadesetak najmilijih pa kad Bajaga zapeva *Dobro jutro, džezeri*, to je ćerka, Tenesi Ford i *16 tona* ide kad zove sin, a i ovde odmah znam - to me zove Jovan Kiselčić. Kao i ja, Jovan je rođen u Starom Vrelu, u detinjstvu smo bili najbolji drugovi (i očevi su nam to bili - zajedno i ranjeni na *Sremskom frontu*), a onda nas je život razbacao. On najpre u *Beko* kao krojač, pa u privatne prevoznike, ja na orijentalistiku pa po vrelom Orijentu. Ali drugarske ljubavi iz mladosti ostaju za ceo život. Stanujemo na suprotnim krajevima grada, stalno se zaričemo da ćemo se uskoro opet naći i ispričati, a nismo se videli, evo, već pet zima. Pitamo se za zdravlje, pričamo o porodici, deci. O tome šta ko radi nema smisla mnogo pričati, mada i on spomenu da još preveze ponešto svojim kombijem, i ja svoje - da radim na prevodu *Priča iz 1.001 noći*. Jovan se brine za Dragivoja, zajedničkog nam druga iz osnovne škole, kaže da mu već nekoliko puta ne odgovara na telefon pa se pitamo šta li je.

Subota, 20. januar

Usred prepodneva puče mi veza. Toliko smo se navikli na Majku mreža da, kad se veza prekine, ne možemo odmah ni da se dosetimo jadu. Tek posle nekoliko neuspešnih pokušaja da pošaljem pisamce sa skromnom čestitkom za jedan rođendan u dalekom svetu, shvatio sam da moram zvati tehničku službu SBB. A kao da je juče bilo ono kad smo ugrađivali prve modeme koji su dugo pištali i cvrčali, a veza svaki čas pucala. I gle, nije mnogo vode Savom proteklo, a uz mobilnu telefoniju stigao i kablovski internet! Čudesni Toma Piketi u studiji *Kapital u XXI veku* (*Akademski knjiga* 2015, prev. Kristina Bojanović), osvrće se na ulogu modernih komunikacija u otvaranju perspektive za jedan novi, kako ga on zove, participativni i federalni socijalizam. Kao i Piketi, koji je napisao i *Jedva čekam socijalizam* (*AK* 2023, prev. Gorana Prodanović), i mi treba da se divimo pred čudesnom sposobnošću ljudskih društava da izmišljaju nove institucije i načine udruživanja i nadamo se da je čaša - do pola puna.

Nedelja, 21. januar

Osvanuo vedar dan. Sunce, ali zubato. Pred podne naprasno mi sinu da bih mogao da obidem mlađeg brata i snahu i njihovu decu i unučiće. Palim kola i krećem za Obrenovac. I brat je već u penziji, a ljuti ranoranilac: svakog jutra pre šest seda na autobus do Ljubinića, posavskog sela na pola puta do našeg rodnog mesta u Tamnavi. Njegovoj ženi Jasmini od oca ostao hektar voćnjaka s kućom tik do crkve i s blizu sto vrsta voća. Tu moj Veljko drži nekoliko kokošaka, tu okopava i orezuje voćke što ih je zasadio njegov pokojni tast, a onda se, leti predveče a zimi još pre ručka, vraća kući. Ali mu to kretanje znači, eno ga, poskočit, kao srndač, a ne kao ja! Nisim im samo kafe i par čokolada, ovog puta nisam deci kupio nijednu knjigu ni igračku - o, joj!

Ponedeljak, 22. januar

Malopre mi dođe moj drug Mirgani ibn Dikn. On je studirao na PMF, živi između Dubajja i Zemuna, pa sam ga zamolio da mi donese pregršt muskatskih oraščića, ali s celom korom. Na Orijentu se samo takvi i mogu naći, a oni što mirišu! Usput je dodao i kutiju taze felafila, tek prženih. Ja sam felafile jeo u blizu 20 arapskih zemalja, ali ovakve, začinjene po receptu njegove babe iz Omdurmana, nisam. Mirgani je napisao na arapskom roman pod naslovom *Šest jaja*, prošle godine ga objavio u Kartumu i sad ga sam prevodi na srpski, žali se da mu ne ide lako. Meni se roman dopao, ali nisam mogao da se ja latim prevodenja, pošto sam već duže vreme kao u transu, radim na prevodu *Priča iz 1.001 noći*.

To će biti prvi prevod *Noći* na srpski direktno sa arapskog originala. Tek treba da nađem izdavača, jer zasad se niko nije prevario da se zainteresuje. Da se neko bar isprilio da finansira nabavku glavnih izdanja *Noći*, ili ponudi avans, ali ne, niko. Svi bi sve na gotovo, a posle, kad na red dođe honorar, kukaju kako imaju velike izdatke. Eto, i prvoklasan roman mlađanog kuvajtskog pisca El Sanousija - *Bambusova stabljika*, saga o sudbinama filipinskih i indijskih devojaka-ropkinja u bogatim zemljama Zaliva, em ovenčan nagradom *arapski Buker*, čami u mojoj fioci tri godine, preveden i kritički opremljen, jer, bože moj, niko iz velikog sveta ne nudi *grant*! A već vlast u piščevoj domovini knjigu bi najradije spalila, samo da može i da sme.

Utorak, 23. januar

Danas apsolutno moram sići do centra da napokon kupim unuci i unucima knjige koje sam još u decembru ošacovao u novinskim reklamama: za Sonju, apsolvantkinju italijanistike, i njenog Nikolu, putopis *O Firenci* kao prošaputanu preporuku za bračno putovanje, za Vanju, gimnazijalca, uzorno nepristrasnu Grejlingovu *Istoriju filozofije*, a za Dušana Moju *Srbiju* u ilustriranom izdanju *Kreativnog centra*, kuće koja je i meni objavila prevod dečje zbirke *Moja nevidljiva drugarica* Zekerije Tamira. Prođe Nova godina, i Božić, a ja se nisam skanio da odem i kupim te knjige. Dobro, za

Princeza Enheduana kao prvosveštenica u Uru, na disku koji je otkopao Lenard Vuli

dobre knjige nikad nije kasno. Ali kad smo kod ovih praznika: jeste, bilo je tu i divne supe, i sarme, i pečenja, čokoladnih i voćnih torti, i sedelo se oko porodične trpeze, i bilo je dobrog vina, ali - pesme nije bilo. Izobičajilo se, kažu deca. Pa vi ponovo uobičajite! Pesama valjda znate! Neće, badava moliti. Sve se svelo na klopku i priču, liči mi na one gozbe u Kuvajtu za ekipu tehničke pomoći na jugoslovenskom tenku početkom 1990-ih. Bile su o trošku gordog kupca pa je na meniju za ručak svakog dana, uza sve druge zerzevate, bilo i celo jagnje ispod sača punjeno pirinčem, bademima, pinjolama i suvim grožđem - ali se posle toga išlo samo na spavanje, jer uz *suho zakon* o pesmi nije moglo biti reči.

Sreda, 24. januar

Šta da rade prevodioci kad odu u penziju? Za TV ne mare, nikad nisu imali vremena da se navade. U redu, mogu da čitaju knjige koje je preveo neko drugi. Mogu češće da idu u pozorište. Neki se posvete filateliji, numizmatici ili, ko ima dara, slikanju pejzaža. Neki (i neke) počnu da idu na pecanje. Ili, ko više voli da jurca, može da kupi bicikl, pa s njim i do samousluge, i na *Zemunski kej*, i do *Ade*. Ali mnogima nije ni dato da biraju, jer deci treba neko da čuva njihovu decu, a ko je za to zgodniji od deda i baba?! U svemu tome mogu da učestvuju i penzionisani prevodioci - što oni ponekad i čine - pa ipak, svi oni najradije i dalje strasno prevode. Kao što ja sad prevodim *Priču iz 1.001 noći*, ili kao što iz hobija, od pusta vremena prevodim na arapski naše aforizme iz novina, po pet-deset mesečno, ali već se i tu opasno približavam broju 1.001...

Četvrtak, 25. januar

Moj ispisnik Ulrich Marcolf, kolega orijentalista iz instituta *Enciklopedija bajki* u Getingenu, koji je, kao još samo Englez Džim Kolvil i ja, preveo Nefzavijev *Mirisni vrt ljubavne slasti* s kritičkog izdanja iz 14. veka (moj objavila *Laguna* 2014, a prodalo se četiri hiljade primeraka), na vest da sam uveliko zagazio u prevodenje *Noći* šalje mi PDF verziju svoje kolosalne *Enciklopedije 1.001 noći*. Besceni dar! A Beba Elverskog, rođena kao Liljana Bubonjić, koja je izbegla iz Sarajeva pa osnovala tri arabičke katedre u SAD, skenirala mi je i poslala više stotina strana pratećih studija. Pomoć vredna tri careva grada!

Svoj slavni roman *Ime ruže* Eko je napisao kao parafrazu jedne priče iz 1.001 noći. On je želeo da se to primeti i da se spominje u slavu kontinuiteta kulture, ali se ne sećam da je iko o tome rekao ma i jednu reč. Eurocentrizam je grdna štetočina! U ranoj grčkoj antici i u vavilonskoj kulturi nije bilo razlike između herojskog i svakodnevnog i misao je mogla nesputano da putuje kroz sferu. Svako dostignuće izazivalo je divljenje. A kod nas ne samo da malo ko zna za priču koja čini drevno jezgro *Imena ruže* već niko nije ni čuo za pesnikinju Enheduanu, ćerku Sargona Velikog, prvu osobu u ljudskoj istoriji koja je stavljala potpis ispod svojih književnih dela. Prepisi njenih poema u kojima, 23 veka pre Hrista, otvoreno peva o seksualnim zadovoljstvima objavljivani su stolicima posle njene smrti i čuvaju se u muzejima pored carskih tekstova. Zašto se o njoj ne uči u školama, a uči se o Cezaru, i o Šekspiru, i Ivanu Groznom, i o Hegelu i Nobelu, i o *Trumanovim jajima*?

Autor je književni i naučno-stručni prevodilac sa arapskog i engleskog